

„Mnozí lidé by chtěli, aby vláda chránila spotřebitele. To, co je ale opravdu důležité, je ochránit spotřebitele před vládou.“
–Milton Friedman

Boj za svobodu spojuje lidi

RON PAUL

Amerika má dluh přesahující 16 biliónů dolarů. „Oficiální“ míra nezaměstnanosti stále zůstává kolem 8 %.

Naše federální vláda si nárokuje právo špehovat americké občany, neomezenou dobu je zadržovat a dokonce je vraždit bez soudu. Domácí bezpilotní letouny lítají nad naší zemí kvůli dohledu nad občany.

V roce 2012 volilo o dvanáct miliónů méně Američanů než v roce 2008, a političtí komentátoři si nad tím lámou hlavu. Avšak není těžké vidět, proč to tak je. Establishment obou velkých stran se nikdy nestaví proti omezování svobod Američanů, o kterých jsem mluvil výše, a k tomu ještě podporují nikdy nekončící záchranu podniků z veřejných peněz, „stimulační balíčky“ a vojenský avanturismus v zahraničí.

Jak prokázala moje kampaň, mají toho Američani už dost. Mnoho z nich si uvědomilo, že ať úterní volby vyhraje kdokoliv, skutečným vítězem se stane status quo.

Vedení Republikánské strany teď zjišťuje, proč si nevedli lépe. Dívají se na demografické změny ve Spojených státech a na-

Ron Paul
REVOLUTION

značují, že menšiny mohou být do strany přivedeny, když republikáni upustí od toho mála, co zbývá z jejich programu limitované vlády, a propagováním etatističtější politiky.

Moje prezidentská kampaň dokázala, že boj za svobodu lidi spojuje. Svoboda je populární – bez ohledu na rasu, náboženství nebo přesvědčení.

Dokud bude establishment Republikánské strany pokračovat nejenom v odmítání poselství svobody, ale dokonce aktivně odpuzovat tu mladou, rozmanitou koalici, která tyto principy podporuje, uvidí výsledky podobné tomu úternímu. Obnovený respekt pro svobodu je jedinou cestou vpřed pro Republikánskou stranu i naši zemi.

Naléhám na všechny svoje republikánské kolegy, aby se přidali k svobodnému hnutí v boji za lepší budoucnost.

Ron Paul je dlouholetý americký kongresman. V roce 1988 kandidoval na prezidenta za Libertariánskou stranu, v letech 2008 a 2012 se ucházel o nominaci v primárkách Republikánské strany.

Přeložil Martin Pánek.

DÁLE ČTĚTE:

Austan Goolsbee
Proč lidi nesnáší ekonomy
(a proč nám to je jedno)

Dominik Stroukal
Socialismus pro 21. století

Petr Mach
Evropská unie ztracena v překladu pomazánkového másla

Ondřej Trhoň
Recenze: Free Market Revolution

Martin Pánek
Graubüdenané odmítli dotace pro turistické spolky

Alexandra Swannová
Pronikavý zápach byrokracie:
Proč může vměšování EU znamenat neštěstí pro evropské parfumerie

ZÁKLADY EKONOMIE (2): KOMPATIVNÍ VÝHODA

PETR MACH

V sérii krátkých článků představíme jednoduchou formou několik základních poznatků ekonomie. V tomto druhém díle ukážeme zázračný efekt dělby práce na základě komparativní výhody.

Představme si zjednodušenou ekonomiku. Produkce se skládá jen ze svetrů a z koláčů a ekonomiku tvoří jen dva lidé, A a B, řekněme Andrea a Bára. Andrea a Bára chtějí i svetry i koláče. Andrea je v pletení svetrů šikovnější než Bára: za hodinu udělá 4 svetry, zatímco Bára dokáže za hodinu uplést jen 2 svetry. Andrea je šikovnější i v pečení koláčů. Andrea za hodinu zvládne 8 koláčů, zatímco Bára zvládne za hodinu připravit jen dva koláče.

Mají si Andrea a Bára rozdělit práci, aby jedna dělala jen svetry a druhá jen koláče, nebo si má Andrea, když umí svetry

	kolik svetrů by zvládla za hodinu	kolik koláčů by zvládla za hodinu
Andrea	4	8
Bára	2	2

i koláče dělat efektivněji, udělat pro sebe i svetr i koláče a s Bárou se nedohadovat?

Teorie komparativní výhody přináší důkaz o výhodnosti dělby práce. Každému se vyplatí specializovat se na výrobu věcí, v nichž má komparativní výhodu. Komparativní výhoda znamená, že výrobou jedné věci obětujeme méně jednotek druhé věci než ostatní lidé.

Když si Andrea i Bára budou dělat svetry i koláče pro sebe, může mít Andrea za hodinu zvládnutý jeden svetr (na to jí stačí čtvrt hodiny) a ve zbytku času (tři čtvrtě

(Pokračování na str. 2)

Komparativní...

(Pokračování ze strany 1)

hodiny) udělá 6 koláčů. Mezitím Báře trvá jeden svetr půl hodiny a ve zbytku času udělá 1 koláč. Celkově se za hodinu vyrobily 2 svetry a 7 koláčů.

kolik toho udělají každá za hodinu bez dělby práce	svetry	koláče
Andrea	1	6
Bára	1	1

Ekonom by přesto doporučil dělbu práce. Každá z dívek by se měla soustředit na to, v čem má komparativní výhodu. Pokud jde o výrobu svetrů, udělat jeden svetr znamená pro Andreu neudělat za dobu výroby svetru 3 koláče. Jakou oběť představuje výroba 1 svetru pro Báru? Jen 1 koláč. Pro Báru je relativně méně nákladné dělat svetry. Ať tedy dělá svetry. U koláčů je tomu naopak. Po dobu přípravy 1 koláče by Andrea mohla udělat půl svetru. Bára by za dobu výroby jednoho koláče udělala 1 svetr. Pro Andreu je relativně méně nákladné dělat koláče, ať tedy dělá koláče a vykašle se na svetr.

Kdyby Andrea dělala koláče a Bára svetry, může Andrea udělat 8 koláčů a Bára 2 svetry.

Každý uzná, že 2 svetry a 8 koláčů je více než 2 svetry a 7 koláčů. Při dělbě práce se dívky nadřou stejně, jako kdyby

kolik toho udělají každá za hodinu s dělbou práce	svetry	koláče
Andrea	0	8
Bára	2	0

si práci nerozdělily, přesto je výsledkem vytvoření 1 koláče navíc.

Po hodině práce si Bára může nechat jeden svetr a jeden nabídnout Báře za koláče. Kolik koláčů by měla chtít Bára za jeden svetr? A kolik koláčů by měla Andrea být ochotná dát za jeden svetr? Na jaké ceně se dívky dohodnou? Bára by měla požadovat minimálně 1 koláč. Vždyť ten mohla mít, kdyby se nedělala s druhým svetrem. Andrea by neměla být ochotná dát za jeden svetr víc než 2 koláče – svetr si klidně mohla udělat a k tomu by jí zůstalo šest koláčů. Dívky se tedy domluví na ceně někde v intervalu 1–2 koláče, záleží na tom, kdo bude lepší vyjednávač. Pokud se domluví na ceně 1 svetr = 1,5 koláče, pak bude to znamenat, že koláč, který se vyrobil navíc, si rozdělí napůl. Dělbba práce a dobrovolná směna se vyplatí. Vydělají na ní obě strany.

Dělba práce se vyplatí bez ohledu na to, jestli preferujete volný trh a směnu, nebo něco jiného. Řekněme, že Andrea a Bára nesnáší tržní směnu a rozhodnou se založit neziskovou organizaci a dělat svetry a koláče pro chudé. I tak se jim vyplatí si práci rozdělit, přestože Andrea umí lépe dělat jak svetry, tak koláče.

Teorie komparativní výhody nám také říká, že každý má v něčem výhodu, i když je ve všech ohledech méně produktivní než ostatní. Ve svobodném světě tedy nikdo nemůže zůstat bez práce. To, že někdo je málo zručný, nemá vzdělání, nebo je tělesně znevýhodněn, neznamená, že by si nemohl najít práci, v níž má komparativní výhodu. I když třeba umíme lépe vařit guláš než kuchař v restauraci na rohu, stejně se nám vyplatí si od něj oběd kupovat, pokud si za hodinu umíme vydělat jinou činností více. Nezaměstnanost tak vzniká především tehdy, pokud vláda vysokým zdaněním práce nebo stanovením minimální mzdy brání lidem svoji komparativní výhodu využít.

Dělba práce přináší zázračné ovoce – se stejnou námahou se vyrobí více věcí, a věci takto navíc vyrobené si pak lidé mohou rozdělit ke svému prospěchu. Pokud zákazy, omezení, daně a dotace uměle brání dělbě práce, připravují se tím lidé o plody dělby práce. Dává-li stát dotace na to, aby si lidé dělali elektřinu sami ze slunce, když EU podporuje domácí zemědělství, omezuje-li EU pomocí kvót dovoz masa a pomocí cel dovoz jízdnic kol, máme za stejnou dřinu méně věcí, než kdybychom lidem dovolili obchodovat přes hranice. I kdyby mezi Bárou a Andreou procházela politická hranice, nemění to nic na tom, že se jim vyplatí dělba práce podle komparativní výhody.

Petr Mach učí ekonomii na VŠFS a na VŠEM.

Je předsedou Strany svobodných občanů.

Eurodemagogie

Myšlenka a dějiny evropské integrace

Klíčovou myšlenkou evropské integrace je **volný trh**, který vychází z ekonomického principu *laissez-faire* („nechte konat“). V prostředí ideálního volného trhu dochází k obchodování pouze na základě dohody mezi prodávajícím a kupujícím, přičemž státní autority do tohoto procesu žádným způsobem (např. formou regulace cen) nezasahují.

Zdroj: Radim Brázda, Jakub Cigán, Líkaš Hoder a kolektiv: Společenské vědy pro SŠ – 4. díl (Didaktis), str. 23, zvýrazněni původní

Jakožto časopis jménem *Laissez Faire* si dovolíme naprosto odmítnout myšlenku, že evropská integrace jakkoliv s *laissez-faire* souvisí. Klíčovou myšlenkou evropské integrace není a nikdy nebyl volný trh. Podstatou evropské integrace je vnitřní trh svázaný čtvrt miliónem stran unijního práva, které reguluje vše od banánů až

po pojištění. Celní sazebník EU čítá přes deset tisíc položek. To však nebrání politikům všech stran, aby EU vydávali za zónu volného obchodu, kdykoliv jim teče do bot a hrozí, že by lidé mohli EU v referendu odmítnout. Viděli jsme to dobře v případě českého referenda, stejná taktika se používá už téměř půl století ve Velké Británii a dnes také při propagaci EU v „čekajících“ státech. Je ale ostudou, že se takové nesmysly propagují ve školách, namísto aby byly kriticky zhodnoceny. (mp)

Evropský neoliberalismus

V Evropské unii (EU) je od roku 2010 na stole několik návrhů v oblasti hospodářské politiky. Některé se týkají EU jako celku, jiné pouze eurozóny. Jejich filosofie je ale podobná: vliv národních parlamentů má oslábnout; politika centrálně přijímaných pravidel má na významu naopak získat. Jde o příklad učebnicového neoliberalismu. Guru současných neoliberalů Friedrich

August Hayek otevřeně zpochybňoval demokratické rozhodování v případech, kdy nemělo vést k výsledkům slučitelným s jeho filosofií hospodářské politiky.

Zdroj: Joachim Becker, Ivan Lesay: Život na úver (Inaque.sk)

Míra zmatení autorů této knihy je snad až nekonečná. Čert ví, co si dnešní levičáci představují pod svojí oblíbenou nálepkou „neoliberál“, protože sám sebe tak nikdo neoznačuje. F. A. Hayek je velmi důležitým představitelem klasického liberalismu a libertarianismu a taktéž významným právním teoretikem. Když si pozorně přečteme Hayekovo dílo – např. Ústavu svobody nebo *Cestu do otroctví*, zjistíme, že právě před takovými konstrukty jako je Evropská unie Hayek varoval a myšlenky evropeistů označoval za osudovou domýšlivost. Autoři citované knihy by se místo nálepkování mohli při četbě také něčemu přiučit. (mp)

Proč lidi nesnáší ekonomy (a proč nám to je jedno)

AUSTAN GOOLSBEE

Gratuluji vám, absolventi. Dokázali jste to. To je dobrá zpráva. Špatná zpráva je, že je strašně vedro a já vám dalších patnáct minut budu vyprávět o ekonomii. Dovolte mi ale, abych začal připomenutím, že na naší promoci vždy mluví nějaký člen katedry. Vždycky jsme to tak dělali. Někteří říkají, že je to proto, že jsme místem myšlenek, a protože chceme rodičům ukázat, že jste to po tyto uplynulé roky brali vážně. Jiní říkají, že máme potíže sehnat slavnější lidi, kteří by zde přednesli projev. Nevím proč. Možná se bojíme, že počínaje dnešním odpolednem si o vás všude budou myslet, že něco víte, když jste chicagský absolvent, takže se pokoušíme narvat vám do hlavy ještě jednu poslední věc dříve, než odejdete. Osobně si myslím, že jde o něco úplně jiného. Myslím, že tyto promoční projevy jsou pro členy katedry. Sice máme jenom dvanáct minut, ale je to jediná chvíle v naší kariéře na chicagské univerzitě, kdy se před vás postavíme a můžeme říkat, co chceme, a vy to nemůžete zpochybňovat. No vážně – co uděláte? Zvednete se a odejdete?

Takže jsem si říkal, že bych tady dnes promluvil o tom, proč lidi nesnáší ekonomy a proč nám to je jedno. Nikdo nemá rád ekonoma. Pravdou je, že někteří studenti z teologické fakulty, kteří tady dnes sedí, si ze školy odnesli jenom to, že ekonom jako já by neměl mluvit z takovéto kazatelny.

Je to jako v tom kresleném vtípu, kde chlap k někomu mluví na party a říká mu: „Vy jste terorista? Díkybohu. Myslel jsem, že jste ekonom.“ Můj děda říkával, že 80 procent světa vaše problémy nezajímají a 20 procent je rádo, že je máte. V našem případě víme, že pro ekonomy je 20 procent příliš nízké číslo. Lidi nesnáší ekonomy, a ekonomy z Chicaga nesnáší nejvíc. Ale nám je to jedno. Takže v těch příštích dvanácti minutách vám řeknu holo pravdu o tom, jak se v posledních pětadvaceti letech ekonomie proměnila, a o tom, jak ekonomové přemýšlí o světě. Myslím, že bude zcela jasné, proč nejsme populární.

Co je Chicagská škola

Nejdříve začneme některými mylnými představami, které můžete mít o „chicagské ekonomické škole“. Pokud nejste

jedním ze studentů ekonomické fakulty, kteří jsou tady v předních lavicích, pravděpodobně si myslíte, že je to něco pracovicového. Možná si představujete malého plešatého pána – Milтона Friedmana – a něco o monetarismu. No, to jsou zhruba 50. léta, tati.

V posledních pětadvaceti letech se velká část ekonomické činnosti přeorientovala z velkých makrotémat jako inflace, nezaměstnanost a ty politické věci na mikroekonomická témata jako proč se od 70. let zvýšila nerovnost příjmů, co vede k osvojení technologií v rozvojových zemích nebo jak si lidé cení nových produktů jako cereálií a minivanů.

Jakmile jsme se přeorientovali na mikroekonomii, netrvalo to dlouho a začali jsme strkat nos zhruba do všeho – jak zastavit zločin, jak zlepšit naše školy, jaké medicínské metody fungují, jak televize ovlivňuje děti –, když jsme o tom dokázali sehnat data a aplikovat základní ekonomické principy. A vy víte, jak to lidi nesnáší. „Co vědí ekonomové o zločinu?“ „Vy nemáte co vykládat o medicíně, vy ani nechodíte k doktorovi.“ Víte, o čem mluvím.

Ale řekl bych, že i když jsou ekonomové iritující, tak ty nové myšlenky, které jsme přinesli do těchto oborů, jsou důležité. A často jsou to věci, na které by se v těch oborech samotných nepišlo. Ekonomové milují trhy. Je to pravda. I když přemýšlí o něčem hrůzném jako je dárcovství orgánů, hned začnou pokládat tržní otázky, jako zda by ty neradostné transplantační čekací seznamy byly eliminovány, pokud by bylo lidem dovoleno prodat jednu svoji ledvinu. Přestože mezi veřejností nemá explicitní trh s orgány podporu, vedlo to jiného ekonoma k přemýšlení nad tímto tématem. Zjistil, že lidi odmítající obchodování s orgány, by se automaticky nebránili benefičnímu trhu. Ukázal, že kdyby tu byla osoba, která by měla – dejme tomu – bratra, který by byl ochotný darovat ledvinu, ale neměl by dokonalou shodu, mohli bychom vytvořit dárcovskou banku, kde by mohli uzavřít „obchod“ s matkou z jiného města, která by chtěla darovat ledvinu vlastnímu dítěti, ale neměla s ním shodu. Namísto toho daruje každý z nich ledvinu bance, díky čemuž si budou jejich příbuzní moci vzít

z této banky „úvěr“ ve formě ledviny. Taková banka může zachránit životy tisíců lidí tím, že by přiměla více lidí k tomu, aby se stali dárci ledvin, protože to bude nastaveno tak, že vaše přežití nebude záviset na tom, že najdete dárce mezi svými blízkými příbuznými. A to je nápad, který vychází přímo ze základních ekonomických principů.

V „nové“ chicagské ekonomické škole ve skutečnosti o politiku vůbec nejde. Není pravcová nebo levicová. Jde v ní o způsob přemýšlení o světě. Začíná prostou teorií, že lidi se většinou snaží zlepšit svůj život. Pokud to je pravda, budou reagovat na stimuly (incentivy) tak, že je konkurence většinou donutí k tomu, aby byli efektivnější. Tato teorie potom říká: Sežeňme data a hodně přemýšlejme o kauzalitě, protože řízených pokusů moc nemáme. A uvidíme, kam nás to dostane. Ale tahle jednoduchost cíle je značnou částí důvodu, proč nás lidi nesnáší. Opravdu se nezabýváme nejvznešenějšími ideály humanity. Zabýváme se lidmi v jejich nejobyčejnějším. Nejde nám o historiky a příklady o tom, jak se lidi chovají ve svých nejlepších chvílích. Jde nám o to, jak se lidi chovají na všedním tržišti. Myslím, že nás lidi speciálně nenávidí kvůli té naléhavé obavě idealistů, že můžeme mít ohledně lidí pravdu. Náš náhled na svět začíná těmito body:

Jak pracují ekonomové

Zprvé, ekonomové typicky ignorují, co lidé říkají, a dívají se jenom na to, co dělají. Nevěnujeme žádnou pozornost tomu, co říkáte v anketách o tom, jak milujete životní prostředí, jak si plánujete koupit Prius a začnete jezdit hromadnou dopravou, abyste snížili naši závislost na zahraniční ropě. Namísto toho víme, že lžete, protože vidíme, že lidi si i nadále kupují hodně benzínu, dokonce i když jde cena nahoru. Co lidé prohlašují, že udělají, a co skutečně udělají, jsou veličiny, které korelují velmi slabě. Lidi říkají, že se nezajímají o daně, ale dávají si pozor, aby nakupovali knížky od prodejců z jiného státu, aby se vyhnuli dani z obrátu. I při randění – partner, jakého říkají, že chtějí, a partner, se kterým potom skutečně chodí, jsou často dvě velmi rozdílné osoby. Ekonomové vyvinuli způsoby, jak využít informace o rozhodnutích, která či-

níte, k usuzování na to, jaká musí být vaše vnitřní „užitková funkce“. Lidi nesnáší, když ignorujete jejich výroky a přezkoumáváte jejich rozhodnutí.

Jiná věc, kterou nemají rádi, jsou rozhodnutí mezi nedokonalými alternativami. Ekonomům svět výběrů z menšího zla nijak nevadí. V našem světě je všechno zlé. Nic není dokonalé. Dokud vidíme alternativy a porovnáváme je, je ekonomie ve svém živlu. Ani nenaříkáme nad utopenými náklady – nepláčeme nad rozlitým mlékem. Nikdy nevidíte ekonoma plakat nad rozlitým mlékem. My jsme ti, kteří se zvednou a odejdou z mizerného filmu, protože v příštích dvou hodinách můžeme dělat lepší věci. Těch 10 dolarů, které jste zaplatili za lístek, jsou utopené náklady. Nemůžete je dostat zpátky, takže to není relevantní. Utopené náklady by neměly ovlivňovat vaše rozhodnutí.

Za další, ekonomové neberou anekdotickou evidenci jako odpověď. A to lidi irituje. Ze sta kuřáků dostane rakovinu plic méně než šest a méně než 25 procent umře na něco spojeného s kouřením. To znamená, že tu vždycky budou milióny lidí, kteří kouří celý svůj život bez zdravotních problémů a kteří umřou v 90 letech při dopravní nehodě nebo tak. Ale pokud z dlouhého života svého strýčka učiníte závěr, že kouření lidem neškodí, nejste ekonom. Lidi nás nesnáší, protože nás jejich strýček opravdu nezajímá. My prostě chceme data o všech.

Analýza dat

A tím se dostávám k tomu poslednímu: Strávíme spoustu času přemýšlením o kauzalitě a nepřímých efektech. Ekonomové zdokumentovali ten velký nárůst příjmové nerovnosti v průběhu 80. let. Ale nelomili jsme rukama říkajíce: „Podívejte, nerovnost narostla.“ Další dvě desetiletí jsme strávili tím, že jsme na ta data tlačili, abychom zjistili, jaké jsou prapříčiny té vzrůstající nerovnosti. Ukázali jsme, že nerovnost byla těsně svázána s růstem bonusu za dovednosti – výdělky vysokoškoláků v porovnání např. s výdělky středoškoláků prudce stouply. Potom jsme se snažili zjistit, zda imigrace tlačila mzdy pracovníků s nízkou kvalifikací dolů, zda nástup počítačů táhl mzdy vysoce kvalifikovaných pracovníků nahoru, nebo zda přechod výdajů spotřebitelů od výrobků ke službám může být odpovědný za mzdový šok u pracovníků s nízkou kvalifikací (protože výrobní odvětví často platila nízce kvalifikovaným pracovníkům dobré mzdy).

Taky se díváme na nepřímé efekty, které

jde – ironicky – často velmi jednoduše předpovědět. Nedávno jsem viděl televizní skandální odhalení o tucích v našich jídelničcích. Poukázali, že výchova o tuku v mléce vedla k velkému poklesu množství tuku, které spotřebujeme v mléce. Ale nečekanou odvrácenou stranou reportáže bylo, že zatímco jsme začali pít mléko s nižším obsahem tuku, byl tu téměř identický nárůst objemu tuku, který jíme v sýru! Myslím, že o té reportáži nemluvil nikdo s ekonomem. Ale měli. Zamyslete se nad tím: Kravské mléko obsahuje stejné množství tuku, ať se děje cokoliv. Pokud si lidi přestanou kupovat vysokotučné mléko, farmáři ho dají jinak. Mysleli jste si, že ho prostě vyhodí? Pokud nepůjde do psího žrádla nebo tak, znamená omezení tuků ve vašem mléce, že zlevní sýr a víc lidí si bude kupovat sýr. Ceny sýrů se mohou změnit, ale farmáři vždycky v jedné nebo jiné formě prodají, co mají.

A to je ten problém s ekonomikou. Ze všeho odstraní zábavu. Jak rád říkám: ekonomii lidi často nesnáší, ale málokdy se plete. Je jako ten chlápek ve filmu *Můj bratranec Vinny*. Ralph Macchio (ten Karate Kid) a jeho kámoš jsou na cestě na vysokou školu, když jsou omylem zatčeni za vraždu v Alabamě. Vezmou si Macchiova bratrance Vinnyho jako právníka, ale Vinny zrovna absolvoval právnickou školu a ve skutečnosti je automechanik. Macchiův kamarád chce Vinnyho jako právníka propustit, ale Macchio mu říká, že by neměl. Říká mu něco jako: „Pamatuješ si na toho narozeninového kouzelníka Alakazama? Alakazam dělal triky na party. Po každém triku, který udělal, říkal Vinny něco jako: ‚Ne, ne, počkej chvíli. Schovává to v dlani a ty kroužky se dají zlomit a tu kartu měl v rukávu.‘ Byla to Alakazamova nejhorší noční můra. Ale nebylo to tím, že je blbec. Byl to prostě typický Gambini.“ Ale Macchio nemyslel dostatečně široce. Vinny byl ve skutečnosti typický chicagský ekonom. Takoví jsme. Žijeme, abychom se dohadovali. Jak funguje svět? Kam bychom měli jít na oběd? Cokoliv.

Potřebovali bychom víc ubrusů

Víme, že nás všichni nesnáší. Důvod, proč nás to nezajímá, je ten, že jsme příliš zaměstnání dohadováním jeden s druhým. V našem světě je jedno, odkud máte diplom nebo kolik vám je nebo odkud jste. Záleží jenom na tom, jaké máte nápady. A tak by to mělo být. Paradoxně na místě, které nepřiznává žádný status tomu, že jste zasloužilým vědcem tohoto oboru – na místě, kde doktorandi stírají

laureáty Nobelovy ceny za to, že se spleli – je přesně tím místem, které prodlužuje intelektuální životy svých starých vědců mnohem více než jiné univerzity. Přijďte na ekonomický seminář v kterémkoliv týdnu v roce a najdete tu učence v těžké debatě o něčem, co by všude jinde bylo dávno považováno za „odškrtnuté“. Ve skutečnosti je to pěkně vzrušující.

Poté, co jsem měl svoji první přednášku na Chicagské univerzitě, šel jsem tady do restaurace Piccolo Mondo – a měli tam papírové ubrusy. Někteří posluchači se mnou pokračovali v diskusi i mimo přednáškovou místnost, potom v autě a potom v restauraci. Popsali jsme celé ty ubrusy a nic jsme si neobjednali. Asi po dvaceti minutách přišel číšník a řekl nahlas: „Ehm... budete si něco přát?“ Nejvýše postavený člověk, kterého jsme tam s sebou měli, se na něj podíval a řekl: „Ano, opravdu potřebujeme víc ubrusů.“

Avšak nejde jenom o chicagské ekonomy a vy to víte. Taková je celá Chicagská univerzita. Měl jsem tu čest (a bolest) pracovat v komisi, která vybrala našeho nového vynikajícího rektora, který je tu dnes na své první promoci jako rektor. V té komisi byli členové kateder z celé školy. Já jsem předtím znal jenom ty ekonomy. Během doby hledání nového rektora jsem zjistil, že všichni sdílíme tu náruživost. Takoví prostě jsme. Jsme jediné místo na světě, kde přijdete do třídy, a nejenže jsou tabule hustě popsány, ale z používání tabulí až na okraj jsou tyto okraje poničené a na zdech jsou stopy po křídě. Proto když se sem vrátíte za deset nebo padesát let nebo kdykoliv, pořád nás uvidíte, jak si objednáme víc ubrusů v Piccolo Mondo a na zdech ve třídách pořád budou mít stopy po křídě. Dokud tu bude místnost se seminářem, najdete v ní ekonomy, kteří se budou jeden s druhým dohadovat o tom, jak funguje svět. Existují lidé, kteří si myslí, že místo jako tohle nemůže uspět – nemáme žádné padesátimiliardové dary, žádný úkryt pro společenskou elitu, nic takového, ať je to cokoliv. Ale dokud máme studenty a absolventy s duchem, který máte vy, a kulturu s takovou náruživostí, jako má Chicagská univerzita, a dokud je tu místnost, ve které se mohou členové katedry setkávat... tak vám povídám – na ten úspěch bych si vsadil.

Projev na 486. promoci Chicagské univerzity. Austan Goolsbee je tamní profesor ekonomie a sloužil jako předseda ekonomického poradního sboru prezidenta Obamy.
Přeložil Martin Pánek.

Socialismus pro 21. století

DOMINIK STROUKAL

Socialismus byl vždycky lákavý, speciálně pak pro skupinu vzájemně samozvaných intelektuálů. Anarchie výroby společenského uspořádání založeného na soukromém vlastnění výrobních prostředků byla pro lid mociprostý často neuchopitelná a pro mocné často až příliš hodná uchopení. Údiv, který by dle Smithe, Bastiata či Reada měl člověk zažívat nad každodenní tržní interakcí, tedy kdykoliv si jde koupit kabát, pečivo nebo obyčejnou tužku, se však nedostavuje ani u jedné ze jmenovaných skupin.

Pro lid je nízká cena a dostupnost kabátů, pečiva a tužek obvykle jasným signálem dobré vlády. Žel nikoliv ve smyslu vlády omezené, nevstupující do tržního procesu a ponechávající řád vyvstalý z anarchie výroby svému vlastnímu sebezdokonalování, nýbrž ve smyslu vlády, která jakýmsi způsobem správně podpořila oděvní průmysl, pekařství a továrny na tužky. Obdobně pak v zoufalství nad nevalnou hodnotou obdržného vzdělání, drahých komunikací či zdravotní péče obvykle lidé nerozjímají nad narušením spontánního pořádku, ale ukazují prstem na zjevné podfinancování těchto oblastí, na špatnou vládu, která se daným odvětvím věnuje málo, špatně nebo je dokonce sabotuje a rozkrádá. Vzkvétá-li odvětví, je to jasným dokladem moudrých státních zásahů, upadá-li, potom šlo o státní zásahy hloupé a je potřeba lepších. Kde kvete, tam stát zaléval, kde ne, tam zapomněl nebo mu došla voda.

Pro samotnou vládu je situace taktéž zřejmá a jasná. Pokud odvětví vzkvétá, vzniká prostor pro sklizeň květů. Pokud se každé květině sebere jeden okvětní lístek,

louka bude stále rozkvetlá a těch pár celých květů, co se při otrhávání zašlapalo do země, si nikdo nevšimne. Pokud odvětví nevzkvétá, je to tím, jak málo se zalévá. To, že byla louka zalita asfaltem, přeci nemůže být příčinou. Naopak. Rozkvet se racionalizoval, anarchie rozkvetu, kdy se květinčky předháněly v růstu za světlem, skončila. Teď již jen stačí pečlivě vybrané trhliny v asfaltu usilovně zalévat. Místo orchidejí z nich však raší tráva.

Socialismus je logickou odpovědí na anarchii výroby. Což nelahodí oku pohled na zahradníkem zvelebenou skalku více než pohled na zarostlou stráň? Jistěže. Jak však ukázal Ludwig von Mises v nepochybně nejdůležitějším argumentu dvacátého století, socialismus zalije stráň nejprve asfaltem. Bez soukromého vlastnictví neexistují tržní interakce, tedy i z nich plynoucí ceny a bez cen reflektujících vzácnost, přání a touhy lidí, je plánovač slepý.

Žel, dnes žáci von Misese a jejich žáci nestojí tváří v tvář deklarovanému asfaltování. Stojí tváří v tvář zrcadlové síni výpočtů a domněnek o krásách kapičky asfaltu na kvítku při rozednávání, stojí tváří v tvář kategorizaci asfaltu mezi hnojivo, tváří v tvář snu o Coruscantu. Tváří v tvář víře v přebití zdravého rozumu rozumem ještě zdravějším. Snění o vnesení řádu do anarchie výroby je dnes jiné, má jiné názvy a jiné prostředky.

Stát nebude nic vlastnit, to by byl socialismus! Ale pokud si nezažádáte o dotaci, nebudete schopni nic postavit. Stát nebude říkat, co musíte dělat, to by byla totalita! Ale pokud chcete něco dělat, nejprve musíte nastudovat zpěvníky zákazů, abyste se

náhodou netrefili do něčeho, co se svým majetkem dělat nesmíte.

Dnes žáci Smithe, Bastiata či Reada stojí nad problémy, které by jejich učitele nenapadly ani v horečkách. Přepisují se dějiny. Dozvíte se, že nikdo nebojoval za svobodu, ale války se vedly za demokracii. Spojené státy, které ve své ústavě nemají ani jednou zmíněnou demokracii, jsou vyzdvihovány jako symbol demokracie, nikoliv svobody. A i Socha svobody je dnes nazývána Lady demokracie. Doba se mění, jazyk s ní a s ní doba.

A co je nejdůležitější, socialismus je konečně možný. Nebyl, to přeci víme, ale teď konečně je. Máme už všechno, teď můžeme začít měnit myšlení lidí. Sobce rádi nemáme, ale ty, kteří se pro nás rozdaří, milujeme. Tak jen přesvědčme ostatní, aby se pro ostatní rozdali. To bývalo těžké, v dobách, kdy každý musel myslet jen na sebe. Ale teď?! Teď je vše jiné! Teď konečně je možné myslet na ostatní, protože vše, co potřebujeme, již máme. Dobrá, ještě by mohl kapitalismus přijít s lékem na rakovinu a AIDS, a potom přejdeme na tu méně sobeckou z dvojice sobecký a nesobecký. Nenásilně, hlavně nenásilně, jinak by to byla totalita a ne demokracie. Pojďme zalít louku asfaltem, květinčky už žádné světlo potřebovat nebudou.

Svoboda je fuč. Dýcháme skrz stonky trávy vedoucí nad asfalt. Pořád nám ale zbývá možnost se skrze jeden nadechnout a vyzvat ostatní, ať zalévají strom. Velký strom. Strom, co asfalt rozboří a vpustí světlo pod asfalt.

Dominik Stroukal učí ekonomii na
PORGu a na NF VŠE.

Evropská unie ztracena v překladu pomazánkového másla

PETR MACH

Evropská unie na překlady a tlumočení vydává ročně asi 1,5 miliardy eur (38 miliard korun). To aбыchom si navzájem rozuměli. V říjnu, jak známo, odsoudila Evropská unie Českou republiku k přejmenování pomazánkového másla. Podle žaloby Evropské komise ho máme nazvat „Mléčná pomazánka X %.“ Rozsudek o pomazánkovém máse už nechal Evropský

soudní dvůr přeložit do 22 oficiálních jazyků.

Bližší pohled na úřední soudní překlady pomazánkového másla ale ukazuje, že jde o jedno velké jazykové nedorozumění. Evropská unie je jazykovým Babylonem a rozsudek o pomazánkovém máse klasickým projevem *confusio linguarum*. Kauza pomazánkového másla je vlastně příznakem

nevyhnutelného a blížícího se rozvratu jednoho příliš velkého a příliš ambiciózního projektu.

Pojmenování pomazánkové másla prý podle Komise odporuje bodu 1 odst. 2 přílohy XV, části A, bodu 4 dodatku k příloze XV nařízení (ES) č. 1234/2007. Podle tohoto nařízení by se mělo pomazánkové másto označovat výhradně jako „rozτίra-

telný tuk", protože není taxativně uvedeno na seznamu výjimek v příloze I nařízení Komise (ES) č. 445/2007.

Máslová pomazánka, nebo pomazánkové máslo?

Rozhodování o tak jemné jazykové a kulinářské nuanci, jakou je pomazánkové máslo, multi-národnostním panelem v Lucemburku je absurdní. Považme: Českou republiku žalovala Evropská komise zastoupená Českou a Řekyní. Spor rozhodovali Ital, Malťan, Litevec a Polák. Nic proti těmto národnostem, ale kdo se nenarodil u nás, prostě nemůže ani po pečlivém prostudování případu, vyslechnutí právníků a svědků a využití špičkových tlumočnicků posoudit, o co v pojmu pomazánkové máslo skutečně jde, stejně jako by, ve vší úctě, nemohli pochopit cimrmanovský humor.

Jak probíhal překlad u soudu? Malťanovi to přeložili jako „butir sabiex jiddellek“ (máslo na namazání), Italovi „burro da spalmare“ (máslo k namazání), Litevcovi „Tepamasis sviestas“ (mazací máslo) Polákovi „masło do smarowania“ (máslo na mazání), Řekyni „βούτυρο για επάλειψη“ (máslo k namazání). Soudcům přišlo zvláštní, že bychom něčemu, co není máslo a co je k namazání, měli říkat máslo k namazání. Soudci tedy nabyli dojmu, že produkt s názvem „pomazánkové máslo“ musí vyvolávat ve spotřebitelích falešný dojem, že jde o máslo, které je určené k namazání kamsi. Byly předloženy přesvědčivé důkazy, že produkt nemá 80 % tuku, ergo nejde o máslo, musí se tedy přejmenovat ve jméno ochrany spotřebitele.

Vrchol zmatení tomu dal anglický překlad, kterým si soudci pomáhali. V anglickém překladu rozsudku je pomazánkové máslo přeloženo jako „butter spread“ (máslová pomazánka).

Angličtina tvoří adjektivum tak, že se slovo, které má být adjektivem, předradí před podstatné jméno. Např. školák je anglicky *school boy* zatímco *boy school* je chlapecká škola. Samotné prohození slov radikálně mění význam pojmu. Když už se někdo snaží o překlad do angličtiny něčeho tak specificky českého, jako je pomazánkové máslo, měl by říci spíš „spread butter“.

Pojem „butter spread“ (máslová pomazánka) naznačuje, že předstíráme, že jde o pomazánku vyrobenou z másla. Je to jako kdyby někdo přeložil *peanut butter* (burákové máslo) (které mimochodem není máslo!) jako *máslový burák* a požadoval přejmenování produktu s ohledem na to, že to přece není burák, a spotřebitel, který by si chtěl koupit burský oříšek v plechovce, by až doma po rozbalení zjistil, že v plechovce není burák ale nějaká mazlavá hmota.

Španělský ptáček a svěrací kazajka

Soudcům naši obhájci nedokázali vysvětlit, že překlady pomazánkového másla, které měli soudci k dispozici, jsou zmatené, a že v české gastronomické tradici jde spíš o produkt k přípravě domácích pomazánek (odtud adjektivum „pomazánkové“), že jde odlesk československé chlebičkové kultury sedmdesátých let.

Čeští právníci nedokázali soudcům vysvětlit, nebo soudci nedokázali po-

chopit, že v češtině adjektivum přidané k podstatnému jménu může zcela měnit význam samotného podstatného jména. V českém jazyce adjektivum v pojmu „pomazánkové máslo“ určuje, že jde o máslo s přívlastkem, tedy o věc odlišnou od klasického másla. Podobně mění význam i jiné složeniny: Např. „pleťové mléko“ není mléko, „španělský ptáček“ není pták a „svěrací kazajka“ není klasická kazajka.

Žaloba Evropské komise, abychom produkt přejmenovali na „Mléčná pomazánka X %“ (kde X=31), případně „Roztíratelný tuk X %“, ukazuje naprosté nepochopení naší kultury. Už vidím, jak české děti odmoukávají a předstírají zvracení, mají-li dostat k svačině chleba s „Mléčnou pomazánkou X %“ nebo „Roztíratelným tukem X %“.

Konec se blíží

V kauze Evropská komise versus Česká republika ve věci obchodního označení „pomazánkové máslo“ šlo o v podstatě prkotinu. Život nějak půjde dál. Ovšem samotný fakt, že se pomazánkovým máslem zabývá kdesi v lucemburských palácích sbor právníků dobře placených z peněz daňových poplatníků, zatímco tisíce kilometrů na jih na periferii Říše v Řecku hoří auta v protestech proti rozpočtovým obětem skládaných na oltář eura, svědčí o blížícím se konci unie, v níž si národy tak nějak přestávají rozumět.

Petr Mach učí ekonomii
na VŠFS a na VŠEM.

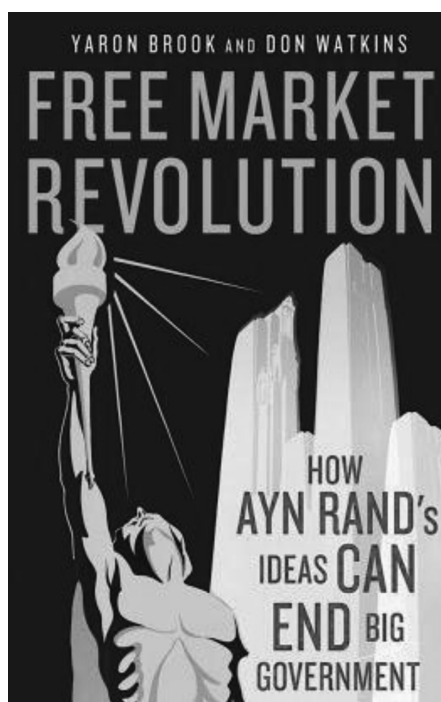
Je předsedou Strany svobodných občanů.

RECENZE: FREE MARKET REVOLUTION

ONDŘEJ TRHOŇ

Ayn Randová je bezesporu jednou z zásadních postav novodobého amerického hnutí za neregulovaný kapitalismus. Objektivismem, svojí propracovanou filozofií, ovlivnila celé řady politiků, podnikatelů i běžných lidí. I když je už po smrti, její odkaz žije dál, a to především díky neziskové organizaci Ayn Rand Center. Její spolupracovníci Yaron Brook a Don Watkins svojí knihou *Free Market Revolution* navazují na myšlenky Ayn Randové a předkládají práci, která si klade za cíl lidem ukázat výhody *laissez-faire* kapitalismu a postavit jeho obranu na morálních základech.

Free Market Revolution (pro potřeby textu vynechám její podtitul *How Ayn Rand's Ideas Can End Big Government* – Jak mohou myšlenky Ayn Randové skoncovat s velkou vládou) je rozdělena na dvě části. První z nich je nazvaná prostě „The Problem“ a ve čtyřech kapitolách ukazuje,

co je se současnou podobou státního zřízení USA špatně. Za téměř ideální považuje podobu americké ekonomiky v letech po občanské válce, podle Brooka a Watkinse to byla doba obrovského hospodářského růstu, který byl způsoben nízkou úrovní regulace. Autoři analyzují důvody vzniku současné finanční krize a jako jedinou cestu, která vyvede americkou ekonomiku z recese zpět do rozkvětu, navrhuje opravdový kapitalismus.

Následuje podstatně rozsáhlejší část druhá, která se zabývá řešením současného stavu. Zásadním poselstvím, které *Free Market Revolution* hlásá, není poselství ekonomické, ale morální. Podle autorů je jedinou možnou cestou ze současné intelektuální, ekonomické a politické krize změna uvažování lidí směrem k racionálnímu sobectví. Velká část knihy se věnuje problematice ziskového motivu, který je podle ní šlechetný, úctyhodný a nikoliv negativní,

jak se nám snaží tvrdit řada obhájců silného státu. Obrana laissez-faire kapitalismu by neměla být postavena pouze na tom, že je to systém ekonomicky výhodný (což samozřejmě je), ale také na základech morálních - je to totiž jediný systém, který respektuje práva jedinců na uplatňování racionálně sobeckého přístupu, který vede k akumulaci bohatství.

Ostatně, celý přebujelý systém státního přerozdělování peněz má podle Brooky a Watkinse počátek v morálce altruismu, která hlásá, že obětování pro druhé je ctnost. Ve jménu této morálky jsou pak lidem dávana automatická práva na peníze ostatních, která logicky ústí v další a další růst státního aparátu. Free Market Revolution však nezůstává jen u teoretických frází.

Silnou stránkou knihy je fakt, že prakticky každý její závěr je ihned doložen na srozumitelných příkladech, případně je znázorněna situace po jeho praktické aplikaci.

Naprosto konkrétní je pak předposlední kapitola, která se plně věnuje problematice amerického zdravotnického systému. Nejenže kritizuje jeho současnou přílišnou velikost, systémy Medicaid, Medicare a navrhovaný ObamaCare, ale navrhuje i řešení. Kromě konečného cíle (absolutně svobodného trhu) nabízí i dílčí reformy, které by bylo možné provést hned teď.

Ačkoliv je Free Market Revolution kniha zasazená do současných amerických poměrů, její teze platí i v naší republice. Shodně se tu (všeobecným názorem posuzováno) levice a pravice liší jen mírně, státní

aparát je neefektivní a některé služby jsou tu dokonce ještě nesvobodnější, než v USA.

Současná doba je sice pro opravdový kapitalismus zlá, závěr knihy je ale jednoznačně optimistický. Něco se děje, jestli je čas konat a zasadit se o změnu politického proudu, je to právě teď. Dnes můžeme nastartovat proces, který za několik generací vyústí ve svobodnou společnost s minimálním státem. A k tomu má Free Market Revolution (řeba i proto, že se nedávno stala certifikovaným bestsellerem) šanci přispět velkým dílem.

Podrobnější informace najdete na <http://capitalism.aynrand.org/book/>.

Ondřej Trhoň je studentem gymnázia v Novém Bydžově.

Graubündeňané odmítli dotace pro turistické spolky

MARTIN PÁNEK

Graubünden je nejvýchodnější a rozlohou největší švýcarský kanton a je to také jediný kanton, ve kterém se stále mluví rétorománsky. Cestovní ruch je zodpovědný za 55 % tamního exportu.

Graubündenský kantonální parlament odhlasoval jasnou většinou (70:37) zrušení zhruba 120 místních regulací. Většina obcí totiž uvaluje „lázeňský poplatek“ (Kurtaxe – slovo, které určitě znáte z účtů za ubytování v Alpách), jiné turismus podporují a některé nemají žádné obdobné poplatky vůbec.

Návrh měl zároveň kantonálními výdaji pro turistické organizace podpořit cestovní ruch. Až 60 miliónů franků (zhruba 1,25 miliardy Kč) se mělo vybrat od podnikatelů v oboru podle toho, kolik na turismu vydělávají. Například polovinu částky měl kanton vybrat od vlastníků penzionů.

Ve Švýcarsku nicméně na všech úrovních funguje institut lidového veta, kdy mohou občané zrušit zákon přijatý proti jejich vůli. Hlasování se uskutečnilo 25. listopadu. Server 20 Minuten Online píše o totálním debaklu. „Graubündenský establishment složený z vlády, parlamentu, politických stran, podniků a médií prohrál nejdůležitější turistické hlasování za dlouhá desetiletí,“ uvádí dále server. Hlasující v poměru 2:1 při 36% účasti zákon odmítli.

Proti zákonu se stavěla největší švýcarská strana, pravicová SVP. FDP stála uprostřed a členové, kteří byli pro tento zákon, obviňovali svoje oponenty ve straně z „extrémního pravičáctví“. Některé věci jsou prostě mezinárodní.

Graubünden se chce ucházet o pořádání zimních olympijských her v roce 2022. O tom, zda kandidaturu podá, se bude hlasovat třetího března. Příznivci se obávají, že kandidatura je v ohrožení. Zrovna v obou zamýšlených pořadatelských destinacích, kterými jsou Sv. Mořic

/ Oberengadin a Davos, byl navržený turistický zákon přijímán velmi kriticky.

Na jaře tedy uvidíme, zda se lidové veto znovu prokáže jako účinná brzda nesmyslným počínům politiků.

Martin Pánek je šéfredaktor Laissez Faire a euroSEPTIK.cz.

SVOBODU místo SOCIALISMU

- ✓ Vyrovnané hospodaření státu a obcí:
Zvýšení daní jen na základě referenda jako ve Švýcarsku
- ✓ Nízké daně a skoncování s dotacemi:
Dotace kazí trh
- ✓ Evropskou unii přeměnit v oblast volného obchodu a cestování bez byrokracie, nebo vystoupit
- ✓ Lidové veto:
Umožnit vetovat zákony lidovým hlasováním

**Přidejte se k nám,
změňme Českou republiku k lepšímu**

Petr MACH
předseda strany

STRANA
SVOBODNÝCH
OBČANŮ

www.svobodni.cz

Pronikavý zápach byrokracie: Proč může vměšování EU znamenat neštěstí pro evropské parfumérie

ALEXANDRA SWANNOVÁ

Lidé používající parfémy od Chanela po Davidoffa by měli zpozornět. Dny vaší oblíbené vůně mohou být sečteny, protože byrokrati z EU začínají s konzultacemi ohledně přímého zákazu některých klíčových přísad.

Evropská unie nyní zaměřila svůj regulační pohled na potenciální alergeny, které se nacházejí v mnoha parfémích, čímž rozšiřuje svoje pravidla implementovaná v roce 2006, která říkají, že všechny vůně musejí přítomnost těchto substancí zmiňovat. „Vědecký výbor spotřebitelské bezpečnosti“, sám o sobě hodný parodie, sdělil Komisi, že některé přísady včetně mechu, který se nachází v Chanelu No. 5, musí být kompletně zakázány a úroveň dalších potenciálních alergenů musí být snížena.

Celé odvětví má ohromující hodnotu 1,85 miliard eur (46 miliard Kč) jenom ve Francii samotné a klíčoví hráči pochopitelně vyráží do boje. Skupina LVMH, která vlastní Dior a Guerlain protestuje, ale pokud tyto regulace projdou, neutrpí pouze francouzští výrobci parfémů.

Mezi těmi takzvanými nebezpečnými látkami jsou citral, který se nachází v citronových olejích, a bergamotová silice, takže malí producenti těchto přírodních ingrediencí budou velmi silně zasaženi. Tady vidíme další ukázkou škod, které nepromyšlená, zbytečná

euoregulace páchá na malých a středních podnicích.

Avšak pro jaký velkolepý cíl by mělo tolik lidí pocítit takové ztráty? Byl někdy někdo zabit parfémem? Potenciálně omámen Angelem od Thierryho Muglera možná, ale skutečná podráždění nebo poranění kvůli parfémům jsou velmi vzácná. Samotná Komise přiznává nedostatek důkazů a Chanel uvádí pouze patnáct známých případů za devadesátiletou historii Chanelu No. 5.

Navíc se nabízí otázka, proč nemůžeme věřit zákazníkům, že budou hlásit svými peněženkami a převezmou zodpovědnost za svoje alergie tím, že se vyhnou parfémům, které jim způsobují problémy, a změni v nákupních centrech svoji trasu nákupu. Mnoho lidí je alergických na ořišky, některé lidi dokonce paralyzují, ale s belgickými čokoládovnicemi Komise ještě válku nezahájila.

Překvapuje mě, že galocentrické instituce nechávají tuto zbytečnou a velmi škodlivou vyhlídku vzkvétat, ale jakmile si Komise vezme do hlavy nějaký zákaz, její přání se jim nevyhnutelně splní. Pokud, jak čekáme, Komise tato pravidla navrhne v lednu 2014, způsobí Brusel další ze svých obvyklých destrukcí průmyslu, malých podnikatelů a vkusu.

Alexandra Swannová je studentkou na Exeterské univerzitě a asistentkou europoslance Rogera Helmera (UKIP).

Přeložil Martin Pánek

(NEJHLOUPĚJŠÍ) VÝROK MĚSÍCE

„Působení obchodních řetězců je skutečně v rovině terorismu. Naše pečivo přestal odebírat Ahold z jednoho dne na druhý. Přestali jsme zásobovat 246 prodejen Albert, protože jsme se nedohodli na ceně, i když cena obilí stoupla. Nahradilo nás 30 jiných pekáren, které samozřejmě po cenové válce, která bude následovat, na to doplatí,“ uvedl majitel Agrofertu a pekáren Penam Andrej Babiš [aktualne.cz, 2. 11. 2012]. Panu Babišovi říkáme, že svobodný kontrakt je opakem teroru a řetězce našťestí nemají povinnost odebírat Babišovy rohlíky. Na rozdíl od řidičů, kteří mají povinnost tankovat Babišova přimíchávaná biopaliva. Až skončí teror s biopalivy, bude pan Babiš muset jako ostatní lidé žít ze svobodných kontraktů výhodných pro obě strany. (pm)

Laissez-Faire, měsíčník pro svobodu jednotlivce. Čte se [lese-fér]. Vydává: občanské sdružení Laissez Faire. Adresa: Anny Rybníčkové 1, 155 00 Praha 5. Tel.: 777 848 037, smetka@nechtenasbyt.cz. Šéfredaktor: Martin Pánek. Redakční rada: Petr Mach, Radim Smetka, Jaroslav Bachora. Internetový archiv: <http://www.nechtenasbyt.cz>. Číslo účtu: 1011153517/5500. Náměty, články, reakce, zájem o předplatně, zájem o inzerci uvádějte na výše uvedený kontakt. Registrace MK 8183. ISSN 1212-8597

**Být jenom nejlepší
ve státní maturitě
vám bude v životě
k ničemu.
Nabízíme víc.**

ZVEME VÁS NA DNY OTEVŘENÝCH DVĚŘÍ
WWW.PORG.CZ

GYMNÁZIUM
A ZÁKLADNÍ
ŠKOLA

PORG
Libeň

PORG
Nový

PORG
Ostrava

